

А.О. Лопін, пошукач (*ХДУХТ, Харків*)

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В ОБЛІКОВО-ЗВІТНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Сталість властивостей і цілісність оболонок Землі (атмосфери, гідросфери, літосфери та біосфери) є базовою умовою безпечного функціонування та сталого розвитку живого у будь-якій її точці. Забезпечення екологічної безпеки має відбуватися у напрямку від системи до елемента. Тобто, про безпеку компонента екосистеми можна казати тільки у тому випадку, коли безпечним є стан системи, складовою якої він є [1, с. 26]. Прогрес у виробництві повинен досягатися за рахунок підвищення ефективності використання її економії сировини, тобто пропагувався не нульовий економічний приріст, а нульовий приріст споживання засобів навколишнього природного середовища [2, с. 15].

Усвідомлення екосистемних проблем на світовому рівні призвело до появи низки міжнародних ініціатив з пошуку шляхів покращення ситуації, які можна об'єднати під лозунгом досягнення цілей сталого розвитку. Процес розробки та прийняття державами світу ефективних законодавчих актів в галузі навколишнього середовища було започатковано 14 червня 1992 р. Декларацією Ріо-де-Жанейро по довкіллю і розвитку. Дана декларація стала підсумковим документом, в якому узагальнено напрацювання світової спільноти, покладені в основу Глобальної програми дій Порядок денний на XXI століття. Сучасного вигляду вектори уваги людства набули 25 вересня 2015 р. у програмному документі «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030», яким встановлено сімнадцять цілей сталого розвитку (бідність, голод та безпека продовольства, здоров'я, освіта, гендерна рівність, вода та санітарія, енергетика, економічне зростання, інфраструктура та індустріалізація, нерівність, міста, сталі споживання та виробництво, зміна клімату, океани, біорізноманіття, мир та правосуддя, партнерство), які поділяються на 169 завдань. Екологічна сфера охоплює окремі показники 10-ти ЦСР цілей з 17-ти існуючих.

На сьогоднішній день Україна вже доклала значних зусиль до процесу формування національної інституціональної моделі забезпечення досягнення ЦСР. В Україні напрацьовано нормативне

підгрунтя досягнення ЦСР, зокрема стосовно екологічної безпеки. Останніми роками було прийнято низку Законів України, які регламентують виробничу та природоохоронну діяльність суб'єктів господарювання, територіальних громад та суспільства в цілому. Разом з тим, екологічну ситуацію в нашій країні дотепер неможливо оцінити позитивно. За даними Глобального альянсу з питань здоров'я та забруднення (ГАНП) Україна в 2019 році увійшла в топ-5 держав з високою смертністю через екологію та посіла четверте місце серед європейських країн за кількістю смертей, викликаних забрудненням навколишнього середовища. Через забруднення навколишнього середовища в Україні щорічно вмирає близько 60 тисяч осіб. За даними Yale Center for Environmental Law and Policy Україна посіла 109 місце серед 180 країн світу за індексом екологічної ефективності, який дозволяє виміряти досягнення країни з точки зору стану екології та управління природними ресурсами на основі 22 показників в 10 категоріях, які відображають різні аспекти стану навколишнього природного середовища та життєздатності її екологічних систем, збереження біологічного різноманіття, протидія зміні клімату, стан здоров'я населення, практику економічної діяльності та ступінь її навантаження на навколишнє середовище, а також ефективність державної політики в області екології [3]. За цим показником у 2016 році Україна посідала 44 місце, тобто за 2 роки ми втратили 65 пунктів у рейтингу екологічної ефективності (79,69 у 2016 році порівняно з 52.87 у 2018 р.).

Суттєвим кроком в організації збору інформації щодо внеску суб'єктів господарювання різних країн у досягнення цілей сталого розвитку, які стосуються збереження навколишнього середовища, було прийняття у 2016 році резолюції 70/1 Генеральної Асамблеї ООН, де зазначено, що ЦСР будуть виконуватися та переглядатися з використанням набору глобальних показників, орієнтованих на вимірювані результати. Спеціально створеній Міжнародній групі експертів ООН з досягнення ЦСР було доручено розробку глобальної структури індикаторів моніторингу та вимірювання ключових аспектів виконання порядку денного на 2030 рік. Дотепер держави-члени, і Україна в тому числі, перебувають у процесі розробки своїх національних показників відповідно до Порядку денного до 2030 року з урахуванням національних обставин.

Одним з інструментів реалізації цілей сталого розвитку є бухгалтерський облік як інформаційна система, що забезпечує формування інформації про всі складові і, в тому числі, про природний капітал суспільства. В бухгалтерському обліку фіксуються

господарські операції підприємства, що здійснюються з використанням природних ресурсів або призводять до екологічних наслідків [2, с. 18]. Саме бухгалтерський облік формує інформаційну базу для генерації всіх видів обов'язкової звітності підприємства регламентованих для підприємств (як резидентів, так і не резидентів), що здійснюють господарську діяльність на території країни.

Проведений аналіз змістовного наповнення форм офіційної звітності (фінансової, податкової, статистичної та звіту про управління) щодо можливості визначення індикаторів з мінімального формату розкриття показників згідно Проекту Керівництва з методології розкриття індикатора 12.6.1 «Кількість підприємств, які публікують звіти із сталого розвитку» свідчить, що: фінансова звітність дозволяє розрахувати лише прямі індикатори економічної сфери (дохід, прибуток, додана вартість, виплати стейкхолдерам); податкова та статистична звітність окрім прямих економічних індикаторів можуть стати інформаційним ресурсом для визначення більшості показників екологічної сфери; найбільша кількість індикаторів міститься у Звіті про управління, хоча він дозволяє розрахувати не всі показники з мінімального формату розкриття показників згідно Проекту Керівництва з методології розкриття індикатора 12.6.1 «Кількість підприємств, які публікують звіти із сталого розвитку».

Таким чином, подальші кроки з формування в Україні дієвого механізму координації інформаційного обміну та досягнення взаємоузгодженості стратегічних документів на глобальному та національному рівні мають відбуватися у напрямі покращення змістовного наповнення Звіту про управління, запровадження якого стало обов'язковим у 2018 році для більше ніж 15 тис. середніх та великих компаній.

Список інформаційних джерел

1. Безсонов С. М., Андреев В. І. Екологічна складова сталого розвитку: обґрунтування пріоритетності та шляхи забезпечення. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2015. № 6. С. 23-29.
2. Замула І.В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності у забезпеченні стійкого розвитку економіки : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2010. 440 с.
3. Рейтинги стран и регионов. URL: <http://gtmarket.ru/research/social-progress-index/info>.